

Nordiska fornlemningar 18

**Forntida
tillbedningshällar**

Återutgivning av text från 1819

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

**Nordiska fornlemningar 18.
Forntida tillbedningshällar
– Återutgivning
av text från 1819**

**av Johan Gustaf Liljegren
och Carl Georg Brunius**

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

I den här e-boken får du en av de allra första beskrivningarna av det spännande fornminnet Odens flisor på Öland.

Texten innehåller en kort beskrivning av fornlämningen samt teorier om att det en gång i tiden var tillbedningshällar för dyrkan av guden Oden.

Den här texten publicerades år 1819 i den svenska tidskriften "Nordiska fornlemningar" med rubriken "XVIII. Tillbedningshällar". Texten skrevs av fornforskarna Johan Gustaf Liljegren (1791-1837) och Carl Georg Brunius (1792-1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksforlaget.se i april 2016. Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Forntida tillbedningshällar

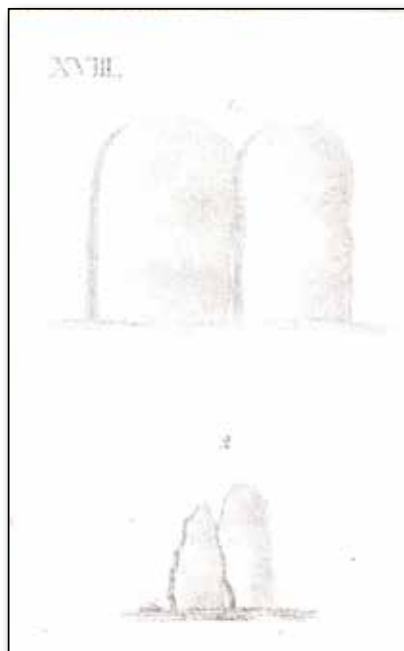
Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidskriften "Nordiska fornlemningar. III häftet" med rubriken "XVIII. Tillbedningshällar". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Att våra fäder andaktsfullt dyrkat uppresta stenar, är redan nämndt under X, hvarest några dylika framtes. Ehu-ruväl tretalet varit mest aktadt, har det dock ej alltid blifvit fylldt, utan befinnas dessa stenar vara stundom tvänne ooh stundom blott en. Såväl trenne tillsammans som ensamme träffas i Bohus län, och kan det anmärkas, att de alla äro skärfviga utom de sistnämnda, som ofta hafva en fyrkantig daning.

1. *Odensflisa*, tvänne 5 ½ aln höga stenar bredvid vägen mellan Högsrums kyrka och Gärdslösa på Öland, är märkvärdig bland andaktsplatser, som ega tvänne hällar. De stå, enligt Linné, der landet mest uppskjuter, på ett ganska intagande ställe; i öster och vester öppnas vidsträckta fält, i söder möter en ekskog och i norr en ås, och nejden förskönas af flera ålderdomslemningar.

Man har väl här trott sig igenfinna Odens griftvård; men sjelfva stenarnes benämning och deras egna ställning jemte hvarandra tala för de fornkunnigas mening, som tro, att de varit Oden helgade.

2. Äfven tvänne likdana stenar, hvaraf den längsta är $3\frac{3}{4}$ aln, visas på en liten höjd vid torpet Granbroen, helt nära öster om vägen, mellan gästgifvaregårdarna Svenarum och Stigamo, uti Vestra härad och Jönköpings län. Ej långt härifrån ligger i sydvest ett fyrkantigt rör. Majoren och Ridd. af Kongl. Sv. Ord. H:r B. A. Ennes, som lemnat teckning af dessa helgedomar, anser på goda grunder, att de blifvit, i likhet med de förstnämnda, fordomdags tillbedde.

XVIII. Tillbedningshällar.

Att våra fäder andaktfullt dyrkat uppresta stenar, är redan nämnt under X, hvarst några dylika framtes. Ebruvet trestet varit mest skidat, har det dock ej alltid blifvit fylldt, utan befinnas dessa stenar vara stundom tvänne och stundom blott en. Såväl tvänne tillsammans som ensamma träffas i Bohus län, och kan det anmärkas, att de alla äro skärfviga utom de sistnämnda, som ofta hafva en lyskottig bänning.

1. *Odenfjälls*, tvänne 51 alm höga stenar bredvid vägen mellan Högarums kyrka och Gärdlösa på Öland, är märkvärdig händ andaktspetsar, som äro tvänne hällar. De stå, enligt Linné, der landet mest uppskjuter, på ett ganske iaktagande stället i öster och väster öppnas vidsträckt fält, i söder möteras skog och i norr en å, och velden försköns af flera hilderslemningar. Men här vil här trätt sig igenfinnas Odens giftsvärd, men sjelfva stenens benämning och dess egna ställning jemte hvarandras tala för de fornbunnigas mening, som tro, att de varit Oden helgade.

2. Äfven tvänne likdana stenar, hvaraf den längsta är 2½ alm, vissa på en liten höjd vid torpet

Nordiska fornlemningar, häfte III, 1819.

XVIII.

1.

2.

Viktiga ord och personer

Aln.

Längdmått. En aln är 59 cm.

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hällristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok "Försök till förklaringar öfver hällristningar" som kom 1868.

Ennes, Barthold Anders.

[1764–1841] Svensk militär och författare. Deltog bland annat i kriget 1806–1808. Skrev flera böcker om historia, bland annat "Underrättelse om det gamla fylkeskungariket Finnheden" (1809) och "Svenskarne i Bender" (1808).

Liljegren, Johan Gustaf.

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av 1800-talets främsta experter på runor och gav bland annat ut "Run-urkunder" (1833).

von Linné, Carl.

[1707–1778] Botaniker, läkare och zoolog. En av Sveriges mest berömda vetenskapsmän. Gjorde stora insatser i så varierade ämnen som medicin, undervisning, geologi, ornitologi och zoologi. Är i dag mest känd för den moderna systematiken, systemet som forskare använder när de organiserar och namnger växter och djur.

Rör.

Äldre namn på forntida gravar, användes framför allt om stenrösen.

Fler böcker från E-boksforlaget.se

Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.

Ett urval av våra e-böcker

001	"Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"	011	"Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
002	"222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"	012	"Forntidens perioder" (1892)
003	"99 galna fakta du inte visste om bad"	013	"Skäggets historia" (1893)
004	"Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"	014	"Midvinterns solfest" (1894)
005	"Sølgudens yxa och Tors hammare" (1899)	015	"Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
006	"Svenska djur i folktron" (1898)	016	"Bohusläns bygdeborgar" (1909)
007	"Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"	017	"Bohuslänska hällristningar" (1879)
008	"Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)	018	"Kattens kulturhistoria" (1882)
009	"Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"	019	"Ett besök i Venedig år 1878"
010	"250 galna fakta om fotbolls-VM"	020	"Strandgatan i Visby år 1879"
		021	"Märkliga orter i Sverige" (1883)
		022	"Resa på Dalslands kanal år 1877"
		023	"Nyköpings slott" (1877)
		024	"Djurens sömn" (1889)
		025	"Katten i forntida Egypten" (1889)
		026	"Ett besök i Marstrand år 1882"
		027	"Runlejonet i Venedig" (1871)

028	"Dryckenskapens faror" (1894)	054	"Förbindelse mellan Skandinavien och västra Europa före Kristi födelse" (1889)
029	"Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"	055	"Vadstena slott" (1875)
030	"En utflykt på Mälaren år 1871"	056	"Skildring av Island" (1870)
031	"Kelternas historia" (1883)	057	"Husaby kyrka" (1899)
032	"Jack Uppsprättaren – Världens första bok om seriemördaren Jack the Ripper" (1889)	058	"Besök på Gripsholms slott år 1895"
033	"Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)	059	"Hällristningarna i Järrestad" (1881)
034	"Ett dygn på månen år 1870"	060	"Ett besök i Rom år 1870"
035	"Blomsterspråket" (1888)	061	"Orkidéernas historia" (1894)
036	"Vikingatidens Lund och Birka" (1909)	062	"Besök på Helgoland år 1874"
037	"Fynden i Troja" (1878)	063	"Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
038	"Skildring af Vestergötland år 1882"	064	"1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
039	"Kalmar slotts historia" (1880)	065	"Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
040	"Ett besök i Södertälje år 1881"	066	"Guide till Uppsala år 1875"
041	"En färd på Donau år 1882"	067	"Skildring av Blekinge år 1882"
042	"Ringmuren i Visby" (1874)	068	"Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
043	"Skildring av Värmland år 1882"	069	"Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
044	"Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter "	070	"Skildring av Bohuslän år 1882"
045	"Om julens härkomst" (1899)	071	"Gripsholms slott" (1877)
046	"Jomsvikingarnas saga" (1888)	072	"Skildring av Dalsland år 1882"
047	"Julen i Skåne på 1820-talet"	073	"Skildring av Närke år 1882"
048	"Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)	074	"Skildring av Öland år 1882"
049	"Skildring av Göteborg år 1882"	075	"Lyxens historia" (1870)
050	"Skildring av Halland år 1882"	076	"Skildring av Stockholm år 1882"
051	"Skånska fornminnen" (1853)	077	"Sveriges 33 mest sevärda vikingaplatser"
052	"Norrköpings historia" (1871)	078	"Skildring av Västmanland år 1882"
053	"Ett besök i Waxholm år 1870"		

- 079 "Skildring av Härjedalen år 1882"
- 080 "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- 081 "Ett besök i Visby år 1906"
- 082 "Skildring av Gästrikland år 1882"
- 083 "Skildring av Jämtland år 1882"
- 084 "Gaffelns historia" (1889)
- 085 "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- 086 "Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- 087 "Bohus fästning" (1869)
- 088 "En resa på Rhen år 1866"
- 089 "Skildring av Gotland år 1882"
- 090 "Falu grufvas historia" (1864)
- 091 "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- 092 "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- 093 "Sveriges hundraser" (1880)
- 094 "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- 095 "Borgholms slottsruin" (1878)
- 096 "Vårt solsystem" (1878)
- 097 "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- 098 "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)
- 099 "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- 100 "Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.
- 101 "Skildring av Ångermanland 1882"
- 102 "Ölands fornminnen" (1874)
- 103 "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- 104 "Tors hammare" (1872)
- 105 "Skildring av Dalälven år 1876"
- 106 "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- 107 "Hällristningarnas ålder" (1869)
- 108 "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- 109 "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- 110 "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- 111 "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- 112 "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- 113 "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- 114 "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- 115 "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- 116 "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- 117 "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- 118 "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet. "
- 119 "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- 120 "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- 121 "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- 122 "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- 123 "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- 124 "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"

- 125 "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- 126 "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- 127 "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- 128 "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- 129 "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"
- 130 "Skildring av Södermanland år 1882"
- 131 "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- 132 "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- 133 "Ett besök i Ystad år 1872"
- 134 "Petras helgedomar" (1921)
- 135 "Ett besök i Boxholm år 1885"
- 136 "Resor med luftballong år 1873"
- 137 "Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"
- 138 "Skildring av Östergötland år 1882"
- 139 "Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"
- 140 "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- 141 "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"
- 142 "Guide till biskötsel" (1885)
- 143 "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- 144 "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- 145 "Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"
- 146 "SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
- 147 "Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
- 148 "Sherlock Holmes: En studie i rött"
- 149 "Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
- 150 "33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"